

Bruksela, 10 października 2024 r.
(OR. en)

14182/24

ENFOPOL 393
ENFOCUSTOM 117
ENV 977
CRIMORG 125
COPEN 441
JAI 1461

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Data:	10 października 2024 r.
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	13761/1/24 REV 1
Dotyczy:	Konkluzje Rady w sprawie zwalczania transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku – Konkluzje Rady (10 października 2024 r.)

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie zwalczania transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku zatwierdzone przez Radę (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych) na jej 4049. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 10 października 2024 r.

Konkluzje Rady
w sprawie zwalczania transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku

Kwestie ogólne

1. Przestępstwa przeciwko środowisku wciąż należą do najbardziej dochodowych nielegalnych działań, a przy tym stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli i przyszłych pokoleń w Europie i na świecie, gdyż polegają na wyrządzaniu znacznych szkód w środowisku i na umyślnym niszczeniu go w celu uzyskania nielegalnych korzyści finansowych. Zwalczanie przestępstw przeciwko środowisku ma zasadnicze znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa obywateli, jednak mimo że chodzi o istotne kwestie, przestępstwa tego rodzaju nie zawsze traktuje się w wystarczająco priorytetowy sposób. Chociaż przestępstwa przeciwko środowisku uwzględniono wśród priorytetów UE w zakresie zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości, które to priorytety realizowane są przez europejską multidyscyplinarną platformę przeciwko zagrożeniom przestępczymi (EMPACT)¹, zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron nie jest porównywalne do tego, które obserwuje się w przypadku innych priorytetowo traktowanych obszarów przestępczości.
2. W perspektywie średnioterminowej zagrożenie prawdopodobnie nie ulegnie zmniejszeniu, w szczególności dopóki przestępcy będą mieli dostęp do podatnego rynku i możliwości łatwego zysku.
3. Biorąc pod uwagę rodzaj zagrożeń, potrzebne jest kompleksowe podejście do przestępstw przeciwko środowisku. Omawiana forma przestępczości, w dużej skali, ma obecnie poważny wpływ na ekosystemy, zdrowie i źródła utrzymania ludzi, a także na bezpieczeństwo i praworządność. Przestępstwa przeciwko środowisku powodują również znaczne szkody gospodarcze – m.in. osłabiają dany rynek poprzez narażenie go na nieuczciwą konkurencję ze strony nielegalnych podmiotów, w szczególności w dziedzinie gospodarowania odpadami. Dziedzina ta została w znacznej mierze przejęta przez siatki przestępcze i jest często powiązana z innymi formami poważnej przestępczości, korupcją, praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

¹ Dok. 7101/23.

4. Przestępstwa mające wpływ na środowisko obejmują wiele form bezprawnych działań, do których zalicza się na przykład nielegalny handel odpadami, drewnem, dziką przyrodą, w tym florą i fauną oraz produktami z nich pochodzącymi, takimi jak mięso z buszu; handel minerałami, metalami szlachetnymi i nielegalne górnictwo, a także nowe problemy, takie jak oszustwa w transformacji energetycznej i nielegalne gospodarowanie odpadami, jak i inne naruszenia wpływające na środowisko, o ile mieszczą się w definicji przestępstwa, np. zanieczyszczanie, bezprawnie powodowane pożary lasów na dużą skalę, przestępstwa skutkujące wyczerpaniem zasobów wodnych lub przestępstwa przeciwko chronionym gatunkom morskim².
5. Regiony najbardziej oddalone UE, a także kraje i terytoria zamorskie³, które charakteryzują się wyjątkowym i szczególnie wrażliwym środowiskiem naturalnym i stoją w obliczu wielu zagrożeń, muszą być chronione na równi z głównym terytorium UE.
6. Zapobieganie przestępstwom przeciwko środowisku i skuteczne działania przeciwko tym przestępstwom mogą ograniczyć koszty związane z naprawą szkód wyrządzonych środowisku i z radzeniem sobie ze skutkami dla zdrowia ludzkiego, na przykład w przypadku nielegalnego pozbywania się odpadów pociągającego za sobą znaczne wydatki państw członkowskich.
7. 8 grudnia 2016 r. Rada przyjęła konkluzje Rady w sprawie zwalczania przestępstw przeciwko środowisku⁴.
8. W strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa, przedstawionej przez Komisję w lipcu 2020 r. zauważono, że przestępstwa przeciwko środowisku to nielegalna działalność gospodarcza przynosząca coraz większe zyski i wykorzystywana przez siatki przestępcze, co wymaga podjęcia dalszych działań.

² Na przykład przestępstwa, o których mowa w motywie 8 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne.

³ Zwane regionami peryferyjnymi: Gwadelupa, Gujana Francuska, Reunion, Martynika, Majotta i Saint-Martin (Francja), Azory i Madera (Portugalia) oraz Wyspy Kanaryjskie (Hiszpania). Status kraju i terytorium zamorskiego ma 13 krajów i terytoriów należących do trzech państw członkowskich Unii: Danii, Francji i Niderlandów.

⁴ Dok. 15412/16.

9. W kwietniu 2021 r. w unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej 2021–2025 uwypuklono szkodliwy wpływ przestępstw przeciwko środowisku na różnorodność biologiczną, zdrowie i spójność społeczną w UE i krajach trzecich oraz zaapelowano o wzmocnienie zdolności w zakresie egzekwowania przepisów na szczeblu krajowym i unijnym. Uzupełnieniem tej strategii jest kompleksowy zestaw działań priorytetowych, które zawarto w unijnym planie działania na rzecz zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i przestępczości zorganizowanej na lata 2024–2025 koncentrującym się na czterech obszarach priorytetowych wymagających wzmoczonych działań, czyli na: wzmocnieniu odporności centrów logistycznych, rozbijaniu struktur i ich modeli biznesowych poprzez zajmowanie i konfiskowanie ich zysków, wdrożeniu podejścia administracyjnego w odniesieniu do prewencji, a także na współpracy międzynarodowej.
10. W maju 2021 r. Rada przyjęła konkluzje w sprawie ustalenia priorytetów UE dla EMPACT na lata 2022–2025 w zakresie zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości⁵. Jednym z tych priorytetów jest rozbijanie siatek przestępczych zaangażowanych we wszelkie formy przestępczości przeciwko środowisku, ze szczególnym ukierunkowaniem na nielegalny handel odpadami oraz dziką fauną i florą, a także na siatki przestępcze i osoby prowadzące przestępczą działalność gospodarczą zdolne do przenikania do legalnych struktur biznesowych na wysokim szczeblu lub do zakładania własnych przedsiębiorstw, aby ułatwić sobie popełnianie przestępstw.
11. 9 listopada 2022 r. Komisja przyjęła zmieniony plan działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą⁶, w którym w celu zwalczania tego rodzaju przestępczości przedstawiono konkretne środki, obejmujące zapobieganie, rozwój polityki i prawodawstwa, egzekwowanie i współpracę międzynarodową. Kwestią istotną jest, by zapewnić skuteczne wdrożenie planu.
12. Należy usprawnić wysiłki służące zwalczaniu przestępstw przeciwko środowisku, w oparciu o rezultaty planów działań operacyjnych w ramach EMPACT dotyczących przestępstw przeciwko środowisku oraz w świetle wyników 8. rundy wzajemnych ocen w zakresie przestępstw przeciwko środowisku.

⁵ Dok. 8665/21 i 7101/23.

⁶ Dok. 14718/22.

13. W maju 2024 r. weszła w życie nowa dyrektywa w sprawie przestępstw przeciwko środowisku⁷, w której przyjęto rygorystyczne i szczegółowe, kompleksowe podejście do przestępstw przeciwko środowisku. Dyrektywa ta rozszerza wykaz czynów zabronionych, które należy uznać za przestępstwa w prawie krajowym, i obejmuje przepisy o sankcjach wobec osób fizycznych i prawnych oraz o wzmocnieniu łańcucha egzekwowania prawa, w tym o mechanizmach współpracy w państwach członkowskich i między nimi. Oczekuje się, że w IV kwartale 2024 r. zostanie sfinalizowana, a w I kwartale 2025 r. – otwarta do podpisu nowa konwencja Rady Europy o ochronie środowiska poprzez prawo karne⁸.
14. Nowe rozporządzenie w sprawie przemieszczania odpadów⁹ zawiera nowe ważne przepisy dotyczące egzekwowania prawa w walce z nielegalnym przemieszczaniem odpadów, w tym dotyczące inspekcji, sankcji i współpracy.
15. W celu zapewnienia, aby siatki przestępcze stojące za przestępstwami przeciwko środowisku zostały faktycznie pociągnięte do odpowiedzialności, należy nadal wzmacniać współpracę organów ścigania i wymiarów sprawiedliwości w państwach członkowskich i nie tylko.

⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępująca dyrektywy 2008/99/WE i 2009/123/WE, Dz.U. L, 30.4.2024 („dyrektywa w sprawie przestępstw przeciwko środowisku”).

⁸ Konwencja Rady Europy zastępująca Konwencję o ochronie środowiska poprzez prawo karne z 1998 r. (ETS nr 172, 9.11.1998).

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1157 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie przemieszczania odpadów, zmiany rozporządzeń (UE) nr 1257/2013 i (UE) 2020/1056 oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1013/2006, Dz.U. L, 30.4.2024.

16. Transnarodowy wymiar przestępstw przeciwko środowisku popełnianych przez siatki przestępcze sprawia, że konieczne jest wzmocnienie współpracy instytucji UE i państw członkowskich, a także państw trzecich, organizacji międzynarodowych oraz innych partnerów publicznych i prywatnych, z uwzględnieniem np. celów porozumienia paryskiego z 2015 r. w sprawie zmiany klimatu¹⁰ oraz celów globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu¹¹ z 2022 r. UE powinna zacieśnić współpracę dwustronną z zainteresowanymi państwami trzecimi. UE powinna promować ściślejszą współpracę między międzynarodowymi agencjami i organami mającymi do czynienia z przestępstwami przeciwko środowisku (np. Interpolem, Biurem NZ ds. Narkotyków i Przestępczości – UNODC, Światową Organizacją Celną¹² i w kontekście wielostronnych umów środowiskowych, takich jak konwencja bazylejska). W listopadzie 2010 r. Światowa Organizacja Celną, Sekretariat Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES), Interpol, Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC) oraz Bank Światowy utworzyły Międzynarodowe Konsorcjum ds. Zwalczania Przestępstw przeciwko Dzikiej Faunie i Florze (ICCWC), aby zapewnić większe wsparcie krajowym organom egzekwowania prawa dotyczącego dzikiej przyrody, a także regionalnym i subregionalnym sieciom zwalczającym nielegalny handel dzikimi zwierzętami i roślinami (tj. fauną i florą). W marcu 2024 r. w konkluzjach Rady w sprawie zielonej dyplomacji¹³ zaapelowano o zacieśnienie globalnej współpracy w celu zwalczania międzynarodowych przestępstw przeciwko środowisku i podkreślono, jak ważne jest wdrożenie części zmienionego Planu działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą związanej ze wzmocnieniem globalnego partnerstwa między państwami pochodzenia, konsumpcji i tranzytu.

¹⁰ Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2015, Porozumienie klimatyczne z Paryża, dostępne pod adresem: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf.

¹¹ Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2022, Decyzja przyjęta przez Konferencję Stron Konwencji o różnorodności biologicznej (globalne ramy różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu), dostępna pod adresem: <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>.

¹² Dwie główne międzynarodowe operacje egzekwowania prawa prowadzone w ramach Światowej Organizacji Celną to operacja Thunder (zwalczanie przestępczości związanej z leśnictwem i dziką przyrodą) oraz operacja Demeter (zwalczanie nielegalnego handlu odpadami i substancjami zubożającymi warstwę ozonową), z udziałem funkcjonariuszy służb celnych, policji, kontroli granicznej oraz funkcjonariuszy zajmujących się środowiskiem, dziką przyrodą lub leśnictwem na całym świecie. To globalne podejście sprawia, że operacje te kończą się corocznie sukcesem pod względem zgłaszanych przypadków.

¹³ Dok. 7865/24.

17. 21 listopada 2023 r. Rada przyjęła konkluzje w sprawie stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami (AŁiK)¹⁴, w których wzywa do zacieśnienia w trybie priorytetowym współpracy UE–AŁiK w zakresie wymiaru sprawiedliwości i bezpieczeństwa na wszystkich szczeblach, aby stawić czoła różnorodnym i coraz poważniejszym wyzwaniom związanym z transnarodową przestępczością zorganizowaną, których negatywne skutki są odczuwalne po obu stronach Atlantyku. Te wyzwania to m.in. przestępstwa przeciwko środowisku.
18. Istnieją również możliwości skuteczniejszego konsultowania się z Interpolem i działającymi grupami roboczymi Komitetu ds. Stosowania i Egzekwowania Przepisów Środowiskowych Interpolu oraz aktywniejszego wnoszenia wkładu w ich działania, na przykład z grupami roboczymi koncentrującymi się na szkodach w środowisku naturalnym i dzikiej faunie i florze, na przestępstwach związanych z leśnictwem i zanieczyszczeniu środowiska; możliwe są także skuteczniejsze konsultacje z programem Światowej Organizacji Celnej dotyczącym środowiska.
19. Różne sieci międzynarodowe, europejskie i regionalne¹⁵ prowadziły prace w dziedzinie zwalczania przestępstw przeciwko środowisku, realizując cele strategiczne lub operacyjne; są to m.in. nieformalna europejska sieć w celu zwalczania przestępstw przeciwko środowisku (EnviCrimeNet), Europejska Sieć Prokuratorów ds. Przestępczości przeciwko Środowisku (ENPE), Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL) oraz Europejskie Forum Sędziów na rzecz Środowiska (EUFJE). Sieci te odgrywają kluczową rolę w wymianie dobrych praktyk i opracowywaniu innowacyjnych narzędzi z myślą o zwalczaniu transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku. Należy jak najlepiej wykorzystać umiejętności sektorowe tych sieci w celu opracowania operacyjnej i strategicznej reakcji na przestępstwa przeciwko środowisku.

¹⁴ Dok. 15737/23.

¹⁵ Sieci te obejmują inicjatywę Drużyny Europy na rzecz ochrony pięciu wielkich lasów Mezoameryki, sieć prokuratorów ds. przestępczości przeciwko środowisku w regionie Morza Bałtyckiego (ENPRO) oraz sieć JAGUAR, która jest również istotna jako platforma współpracy policyjnej między państwami Ameryki Łacińskiej i państwami członkowskimi UE.

20. Walka z przestępstwami przeciwko środowisku wymaga ścisłej współpracy krajowej i międzynarodowej między wieloma podmiotami – organami sądowymi, organami administracyjnymi, organami ścigania, organami celnymi, organizacjami pozarządowymi i partnerami prywatnymi będącymi strażnikami dostępu – zarówno w zakresie planowania strategicznego, jak i działań operacyjnych. Należy również rozwijać synergie z odpowiednimi stowarzyszeniami zajmującymi się ochroną środowiska, które często znajdują się na pierwszej linii, jeśli chodzi o walkę ze szkodami w środowisku, oraz ze społeczeństwem obywatelskim. Ogół społeczeństwa powinien być bardziej świadomy ich roli i potencjału w walce z przestępstwami przeciwko środowisku oraz powinien być zachęcany do zgłaszania właściwym organom oznak wskazujących na tego rodzaju przestępczość.
21. Efektywniejsze działania organów ścigania w tej dziedzinie, w razie potrzeby poparte operacjami niejawnymi i narzędziami dochodzeniowymi, pozwalają skutecznie zwalczać siatki przestępcze i prowadzić ukierunkowane dochodzenia, zapewnić wykrywanie, a także szybką wymianę informacji i intensywną współpracę operacyjną, z uwzględnieniem zasady podążania śladem pieniędzy i zważywszy na wyzwania związane z wykorzystywaniem przez przestępców przestrzeni internetowej.
22. Skuteczne działania przeciwko temu zagrożeniu wymagają również jego jasnego zrozumienia i mapowania, gdyż jest to zasadniczy punkt wyjścia do ustalania priorytetów strategicznych oraz dysponowania przez zainteresowane podmioty aktualną i szczegółową wiedzą, zwłaszcza w odniesieniu do przepisów sektorowych określających ramy regulacyjne. W związku z tym dobrze wyszkolone organy ścigania i organy wymiaru sprawiedliwości mają zasadnicze znaczenie dla skutecznej walki z przestępstwami przeciwko środowisku.
23. Zachęca się państwa członkowskie do podejmowania skutecznych środków i zapewnienia odpowiedniego poziomu, jeśli chodzi o narzędzia i zasoby, takie jak niezbędne zasoby ludzkie, zdolności laboratoryjne i technologie analityczne, oraz do badania przyznawania pozwoleń, co wymaga wzajemnej współpracy. Dochodzenia w sprawie przestępstw przeciwko środowisku wymagają niekiedy pogłębionego badania z wykorzystaniem metod naukowych, pobierania próbek i testowania substancji (np. substancji chemicznych lub cieczy zabarwionych) w celu uzyskania dowodów przeciwko przestępcom dopuszczającym się tego rodzaju przestępstw w tym niezwykle ważnym i wyspecjalizowanym obszarze. Do gromadzenia tych dowodów niezbędni są naukowcy i wyspecjalizowani eksperci techniczni.

24. Inicjatywy podjęte w ostatnich latach w celu ułatwienia współpracy transgranicznej w walce z przestępstwami przeciwko środowisku zasługują zatem na uwagę. Ponieważ przestępstwa przeciwko środowisku zostały wskazane jako jeden z priorytetów EMPACT (2018–2021; 2022–2025), Europol utworzył projekt analityczny dotyczący przestępstw przeciwko środowisku i wspierał państwa członkowskie w dochodzeniach dotyczących wszelkiego rodzaju zjawisk przestępczych związanych ze środowiskiem. Europol współkieruje też odnośnymi planami działań operacyjnych EMPACT i sporządza sprawozdania dotyczące przestępstw przeciwko środowisku¹⁶.
25. Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) odgrywa aktywną rolę w walce z oszustwami środowiskowymi oraz w ścisłej współpracy z organami celnymi wspiera dochodzenia transgraniczne i koordynuje wspólne operacje celne w tej dziedzinie lub w nich uczestniczy.
26. Także Eurojust odgrywa kluczową rolę w zwalczaniu przestępstw przeciwko środowisku. Posiada rozległe doświadczenie w zajmowaniu się kierowanymi do tej agencji sprawami dotyczącymi transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku, poprzez m.in. ułatwianie spotkań koordynacyjnych, centra koordynacyjne i wspieranie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych. Eurojust sporządza sprawozdania na temat prowadzonych spraw, np. sprawozdanie dotyczące spraw związanych z przestępstwami przeciwko środowisku służące zwróceniu uwagi na przeszkody w dziedzinie współpracy sądowej i podzieleniu się najlepszymi praktykami. W sprawozdaniu tym uwypukla się również wagę mechanizmów koordynacji na szczeblu krajowym, nieproporcjonalnie niską liczbę spraw dotyczących przestępstw przeciwko środowisku kierowanych do koordynacji i współpracy sądowej na szczeblu europejskim i międzynarodowym oraz znaczenie trudności w transgranicznej współpracy sądowej wynikających z różnic w przewidzianych w ustawodawstwie krajowym pojęciach prawnych i sankcjach dotyczących przestępstw przeciwko środowisku.
27. Do ułatwienia współpracy transgranicznej wspierającej walkę z przestępstwami przeciwko środowisku może się przyczynić w znacznym stopniu także ucyfrowienie komunikacji w dziedzinie współpracy wymiarów sprawiedliwości.

¹⁶ Takie jak niedawne sprawozdanie pt. „Combating environmental crime: Key threats and challenges” [Zwalczanie przestępstw przeciwko środowisku: najważniejsze zagrożenia i wyzwania] (dok. 9251/24).

28. Państwa członkowskie nie zawsze mają dostęp do specjalnych narzędzi dochodzeniowych, takich jak niejawni nadzór, i narzędzi dochodzeniowych (dane wywiadu opartego na źródłach osobowych) służących zwalczaniu poważnej lub zorganizowanej przestępczości przeciwko środowisku – w dużej mierze dysponują one jedynie standardowymi narzędziami dochodzeniowymi. Ogranicza to skuteczność walki z siatkami przestępczymi i utrudnia współpracę transgraniczną, na przykład gdy obserwacja zarządzana w jednym państwie członkowskim nie może być kontynuowana lub uzupełniana w innym zainteresowanym państwie członkowskim¹⁷.
29. Szczególną uwagę zwraca się na procesy leżące u podstaw typowych form przestępstw przeciwko środowisku w sektorze biznesu, którym to przestępstwom można zapobiegać i które można by ograniczyć za pomocą administracyjnych środków zwalczania przestępczości zorganizowanej, w szczególności poprzez stosowanie systemów zasad należytej staranności wobec klienta, z wyłączeniem sektora wynajmu lokali.
30. Nie wszyscy sędziowie, prokuratorzy i śledczy dysponują specjalistyczną wiedzą umożliwiającą skuteczne prowadzenie dochodzeń w sprawie przestępstw w tej dziedzinie.
31. Należy położyć nacisk na znaczenie zapewnienia odpowiednich szkoleń w odpowiedzi na potrzebę poprawy zdolności w zakresie zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku i przestępstwom powiązanym, ich wykrywania, prowadzenia postępowań przygotowawczych w ich sprawie i ich ścigania, a także na priorytetową kwestię, jaką jest inwestowanie w rozwój zbioru szkoleń na temat przestępstw przeciwko środowisku i na temat prania pochodzących z nich nielegalnych zysków, tak by rozwijać umiejętności i wiedzę niezbędne europejskiej społeczności organów ścigania, prokuratorom i sądownictwu.

¹⁷ Zob. zalecenie Rady (UE) 2022/915 z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie współpracy operacyjnej organów ścigania.

Rada zwraca się do państw członkowskich, by:

32. Terminowo dokonały transpozycji nowej dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku. Przy transpozycji dyrektywy szczególną uwagę należy zwrócić na brzmienie definicji nowych przestępstw i określenie nowych środków stosownie do wyzwań w zakresie egzekwowania prawa. Aby pomóc ustanowić równoważny poziom ochrony, należy rozważyć wcześniejsze podzielenie się najlepszymi praktykami i doświadczeniami.
33. Dążyły do szybkiego przyjęcia krajowych strategii i ustanowienia skutecznych krajowych mechanizmów koordynacji i wymiany danych, które to mechanizmy będą miały odpowiednie zdolności, głównie w zakresie gromadzenia danych wywiadowczych i w zakresie statystyk. Ułatwiały w tym kontekście budowanie zdolności i specjalizację odpowiedniego personelu organów zaangażowanych w te mechanizmy, w tym poprzez włączenie szkoleń na temat przestępstw przeciwko środowisku do krajowych programów nauczania odnośnych akademii szkoleniowych i szkół.
34. Promowały dobrowolną specjalizację i ułatwiały skuteczne prowadzenie dochodzeń w sprawie przestępstw w przedmiotowej dziedzinie, rozwały opracowanie odpowiednich procedur w celu terminowego udostępnienia tych specjalistycznych zdolności, tak by można dzięki nim wspomóc organy ścigania i organy sądowe. Promując taką specjalizację, należy respektować niezależność i autonomię sądownictwa i prokuratorów.
35. Przy ściganiu transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku mających charakter zorganizowany zachęcały, w stosownych przypadkach, do pełnego korzystania z możliwości oferowanych przez wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze wspierane przez Eurojust i z Europejskiej Sieci Sądowej (EJN), a także zapewniały prawne i organizacyjne warunki sprawnej współpracy sądowej. Korzystały z pomocy Eurojustu, by ułatwić i przyspieszyć transgraniczną wymianę informacji i współpracę na szczeblu sądowym, opracować wspólne strategie dochodzeniowo-śledcze w powiązanych lub równoległych postępowaniach karnych oraz ułatwić przekazywanie i wykonywanie europejskich i międzynarodowych instrumentów współpracy sądowej. W szczególności rozwały utworzenie krajowych punktów kontaktowych oraz wyspecjalizowanych jednostek ds. ścigania i jednostek prokuratorskich, a także zachęcały do organizowania ukierunkowanych szkoleń w sądownictwie dla osób często mających do czynienia z tymi sprawami.

36. Zachęcały do opracowywania i wykorzystywania cyfrowych i innowacyjnych narzędzi w celu umożliwienia służbom dochodzeniowym szybszego i skuteczniejszego działania¹⁸.
37. Wykorzystały możliwości oferowane przez dostępne fundusze unijne, w tym Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
38. W szczególności w ramach EMPACT, zawsze, gdy jest to konieczne, angażowały się i współpracowały z państwami członkowskimi i partnerami spoza UE w ramach międzynarodowej współpracy organów ścigania o prawdziwie operacyjnym charakterze podczas prowadzenia operacji egzekwowania prawa przeciwko transgranicznym formom przestępczości, w jak najszerszym zakresie wykorzystywały istniejące instrumenty współpracy operacyjnej organów ścigania oraz proponowały wszelkie niezbędne działania operacyjne w ramach odpowiedniego planu działań operacyjnych i kierowały ich realizacją. Programy te przyczyniają się również do nadania niezbędnego impulsu propagowaniu walki z przestępstwami przeciwko środowisku, która dla niektórych sił policyjnych jest wciąż średnim priorytetem.
39. Przy zwalczaniu transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku wspierały skuteczną współpracę między organami celnymi odgrywającymi kluczową rolę w wykrywaniu przesyłek naruszających przepisy środowiskowe a organami ds. ochrony środowiska, w przypadku podejrzeń, w celu stwierdzenia nielegalnej działalności, w prowadzeniu dochodzeń w sprawie przepływów i w zwalczaniu strategii obchodzenia przepisów/kontroli oraz podczas wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi i z innymi organami (za pośrednictwem unijnego systemu jednego okienka w dziedzinie cel służącego do wymiany świadectw – CSW EU-CERTEX lub bezpiecznej platformy komunikacyjnej Światowej Organizacji Celnej – CENcomm, stosownie do przypadku), a także z Komisją (TAXUD i OLAF – za pośrednictwem systemu zarządzania ryzykiem celnym – CRMS i systemu informacji w celu zwalczania nadużyć finansowych – AFIS).

¹⁸ W tym kontekście zachęca się organy państw członkowskich do zapoznania się z realizowanymi obecnie finansowanymi przez UE projektami badawczymi PERIVALLON i EMERITUS programu „Horyzont Europa”, w ramach których rozwija się narzędzia służące zapewnieniu lepszego, kompleksowego obrazu wywiadowczego przestępczości zorganizowanej przeciwko środowisku oraz opracowuje się technologie wykrywania oparte na wywiadzie geoprzestrzennym, teledetekcji, monitorowaniu online, analizie i ocenie ryzyka oraz technologiach analityki predykcyjnej w celu wspierania zdolności dochodzeniowych służących zwalczaniu przestępstw przeciwko środowisku. Opracowywane są także uzupełniające programy szkoleniowe wspierające organy zajmujące się egzekwowaniem prawa dotyczącego ochrony środowiska.

40. W odniesieniu do przestępstw przeciwko środowisku związanych z nielegalnym transgranicznym przemieszczaniem, biorąc pod uwagę zasadniczą rolę organów celnych w zwalczaniu tego zjawiska, zapewniły systematyczne korzystanie z AFIS. Jest to główny bezpieczny kanał komunikacji dla organów celnych, może być jednak również wykorzystywany przez organy ścigania i organy administracyjne w państwach członkowskich, a nawet w państwach trzecich. Komunikacja za pośrednictwem AFIS umożliwia koordynację między wszystkimi zaangażowanymi organami, jako że kontrole/oceny administracyjne są często pierwszym krokiem w kierunku wykrycia nielegalnego przemieszczania.
41. Rekomendowały organom ścigania (w tym organom celnym) mającym już do nich dostęp szersze wykorzystanie istniejących bezpiecznych kanałów komunikacyjnych, a mianowicie aplikacji sieci bezpiecznej wymiany informacji Europolu (SIENA) oraz, w razie potrzeby, globalnego systemu bezpiecznej łączności policyjnej Interpolu [I-24/7] w celu zapewnienia szybkiego i kompleksowego przekazywania informacji operacyjnych na temat transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku oraz, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie Europolu, zalecały włączenie Europolu w te wymiany, tak by mógł on lepiej wspierać zarówno krajowe, jak i wspólne dochodzenia poprzez lepszą analizę i kontrole krzyżowe.
42. Mapowały zagrożenia i określiły zagrożenia priorytetowe w oparciu o wiarygodny, kompleksowy i aktualny obraz sytuacji, co wymaga szeroko zakrojonej wymiany informacji i odpowiednich prac analitycznych w gronie państw członkowskich oraz z Europolem, OLAF-em i innymi właściwymi organami, takimi jak Interpol, WCO, sekretariat Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) oraz sekretariat konwencji bazylejskiej, rotterdamskiej i sztokholmskiej (BRS MEA).
43. W celu zwalczania omawianego zagrożenia należy położyć szczególny nacisk na administracyjne możliwości zajęcia się tą formą przestępczości, w szczególności w celu powstrzymania związanej z tym zagrożeniem korupcji.

44. Prowadząc dochodzenia i ścigając przestępstwa przeciwko środowisku, zgodnie z zaleceniami Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) oraz przepisami dyrektywy w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia¹⁹, równolegle z postępowaniami przygotowawczymi wszczynały dochodzenia finansowe w celu wprowadzenia w życie zasady podążania śladem pieniędzy, zwłaszcza w odniesieniu do transgranicznych przestępstw przeciwko środowisku, w celu rozbijania i likwidowania siatek przestępczych stojących za poszczególnymi sprawami. Obejmuje to systematyczne wszczynanie dochodzeń finansowych, a także stosowanie odpowiednich narzędzi do skutecznego i szybkiego śledzenia, identyfikowania, zamrażania i konfiskaty dochodów z przestępstwa oraz mienia pochodzącego z działalności przestępczej. W tym celu wzmocniły lub ustanowiły na szczeblu krajowym współpracę między jednostkami analityki finansowej a wyspecjalizowanymi organami ścigania polegającą na dzieleniu się odpowiednimi informacjami finansowymi, wiedzą i szkoleniami na temat ryzyka i rodzajów nielegalnej działalności związanej z przestępstwami przeciwko środowisku zgodnie z prawem UE, takim jak dyrektywa w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia.
45. Zgodnie z prawem krajowym usystematyzowały dochodzenia finansowe w celu zidentyfikowania obiegu nielegalnych środków finansowych i rozważyły możliwość wykorzystania skonfiskowanego mienia, tam gdzie jest to możliwe i właściwe ze względu na interes publiczny lub cele społeczne, na przykład na potrzeby przyczynienia się do realizacji środków ochrony.
46. Włączyły w razie potrzeby specjalistów ds. dochodzeń cyfrowych do zajmujących się zwalczaniem przestępstw przeciwko środowisku wyspecjalizowanych jednostek organów ścigania.
47. Przy opracowywaniu strategii krajowych przewidywały szkolenia, by zapewnić późniejsze rozpowszechnienie wiedzy o tych strategiach wśród wszystkich odpowiednich pracowników i organów. Ważne jest również położenie silnego nacisku na prewencję, w tym wraz ze społecznościami lokalnymi i młodzieżą, aby uświadomić im konsekwencje przestępstw.

¹⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1260 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia, Dz.U. L 12024/1260, 2.5.2024.

48. Podejmowały wysiłki na rzecz stworzenia, we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i sektorem prywatnym, ukierunkowanych kampanii uświadamiających w celu podniesienia wiedzy społeczeństwa, zwiększenia gotowości obywateli stykających się z nielegalną działalnością do zgłaszania jej oraz edukowania dzieci, z myślą o priorytetowym traktowaniu bezpieczeństwa środowiska, mając na względzie jego ochronę.
49. W przypadku gdy pozwalają na to struktury krajowe uwzględniały istniejące najlepsze praktyki, takie jak Dyrekcja ds. Ochrony Środowiska i Zdrowia Publicznego (CESAN, francuska żandarmeria) (Francja), Centrum Szkoleniowe Karabinierów w Sabaudii (Włochy), Krajowe Biuro Wywiadu Ochrony Przyrody w ramach Służb Ochrony Przyrody w hiszpańskiej Guardia Civil (SEPRONA), Służba Ochrony Przyrody i Środowiska (SEPNA) Republikańskiej Gwardii Narodowej (GNR, portugalska żandarmeria) oraz działające zespoły operacyjne ds. wykrywania nielegalnego przemieszczania odpadów w Słowenii, które stosują podejście multidyscyplinarne, a także wzięły pod uwagę potrzebę posiadania przez państwa członkowskie odpowiednich zdolności we wszystkich stosownych organizacjach.
50. Uwzględniały powiązane działania Europejskiej Sieci Służb Technologii Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ENLETS) w zakresie zielonej polityki.
51. W stosownych przypadkach prowadziły szeroką komunikację na temat sukcesów w zapobieganiu przestępstwom przeciwko środowisku i ściganiu takich przestępstw, tak by poszczególne działania znajdowały szerszy oddźwięk.
52. Zachęcały do opracowania w skoordynowany sposób narzędzi służących wspieraniu kontroli odpadów (zarówno w krajach pochodzenia, jak i przeznaczenia) w celu szybkiego i skutecznego uzyskiwania niezbędnych informacji i, w razie potrzeby, porównywania ich z danymi, aby w pewnych przypadkach zapobiec transportowi lub składowaniu bardzo niebezpiecznych odpadów oraz ustalić, czy takie transporty i składowanie są zgodne z prawem.

Rada apeluje do Komisji Europejskiej, by:

53. Ściśle monitorowała skuteczność wdrażania nowej dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku i wspierała odpowiednie zainteresowane strony w jej wdrażaniu.
54. Zbadała opcje umożliwienia państwom członkowskim wspierania rozwoju krajowych strategii zwalczania przestępstw przeciwko środowisku w ramach dostępnych funduszy i przy wsparciu ze strony odpowiednich agencji.
55. Angażowała główne podmioty odpowiednich planów działań operacyjnych EMPACT przy opracowywaniu i wdrażaniu projektów, aby uniknąć powielania lub nakładania się działań.
56. Promowała najlepsze praktyki w zakresie koordynacji krajowej oraz wykorzystywanie istniejących platform Interpolu, czterech sieci (IMPEL, ENPE, EUFJE, EnviCrimeNet), a w szczególności platformy Europolu dla ekspertów, jak również Eurojustu – na szczeblu prokuratorskim – w celu sprawniejszej wymiany takich najlepszych praktyk.
57. Kontynuowała i w dalszym ciągu zacieśniała współpracę z istniejącymi sieciami praktyków w zakresie egzekwowania prawa ochrony środowiska, takimi jak IMPEL (inspektorzy), ENPE (prokuratorzy), EUFJE (sędziowie) oraz EnviCrimeNet (funkcjonariusze policji i innych organów ścigania), a także by propagowała wyniki ich pracy.

Rada zwraca się do Europolu, by:

58. W dalszym ciągu wspierał unijne organy ścigania w dochodzeniach dotyczących wszelkiego rodzaju zjawisk przestępczych związanych ze środowiskiem, ze szczególnym uwzględnieniem nowych wyzwań odnoszących się do nielegalnego handlu odpadami oraz nielegalnego handlu fluorowanymi gazami i innymi substancjami zubożającymi warstwę ozonową, systemów oszustw w sektorach istotnych dla środowiska, a także nielegalnego pozyskiwania drewna, nielegalnego handlu drewnem i dziką fauną i florą oraz odnoszących się do przestępstw przeciwko chronionym gatunkom morskim, a także w zakresie konsekwencji dla zdrowia publicznego.
59. Nadal zachęcał państwa członkowskie do wymiany informacji na temat istotnych spraw transgranicznych oraz do podejmowania, w stosownych przypadkach, aktywnej współpracy z Europolem.
60. Wzmocnił swoje powiązania z aktywnymi grupami roboczymi i grupą zadaniową komitetu Interpolu ds. przestępstw przeciwko środowisku, w szczególności w dziedzinie zwalczania nielegalnego wywozu i przywozu odpadów, handlu zagrożonymi gatunkami dzikiej fauny i flory oraz fałszowania dokumentów wykorzystywanych w legalnym handlu odnośnymi towarami, a także powiązania z pracami Światowej Organizacji Celnej.
61. Zbadał możliwe rozwiązania na szczeblu UE służące ograniczeniu powiązanych przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów poprzez zwiększenie udziału w odpowiednim wspólnym horyzontalnym celu strategicznym EMPACT.

Rada zwraca się do Eurojustu, by:

62. W dalszym ciągu zachęcał państwa członkowskie do tworzenia wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych w przedmiotowej dziedzinie i wspierał je w tym zakresie.
63. Ułatwiał współpracę sądową między państwami członkowskimi w celu poprawy wdrażania ram prawnych służących zwalczaniu przestępstw przeciwko środowisku.
64. Współpracował z EJTN w celu zapewnienia jak najszybszego udostępnienia prokuratorom i sędziom nowych wytycznych, najlepszych praktyk i zaleceń wynikających z doświadczeń związanych ze sprawami prowadzonymi przez Eurojust oraz z obszernych przepisów bazowych, tak aby byli oni przygotowani do zapewniania skutecznego wymiaru sprawiedliwości w kontekście walki z przestępstwami przeciwko środowisku.

Rada zwraca się do EnviCrimeNet, by:

65. W dalszym ciągu wspierała ekspertów z państw członkowskich poprzez wymianę najlepszych praktyk i ułatwianie współpracy między państwami członkowskimi.
66. Prowadziła działania następcze w związku z projektami, unijnymi inicjatywami oraz badaniami w dziedzinie zwalczania przestępstw przeciwko środowisku w koordynacji z działaniami opracowanymi w planach działań operacyjnych EMPACT.
67. Kładła większy nacisk na rolę działań online oraz na aspekty związane z dochodzeniami finansowymi.
68. Wspierała państwa w tworzeniu lub przeglądzie ich krajowych strategii dotyczących środowiska.

Rada zwraca się do Cepolu, by:

69. W dalszym ciągu wspierał unijną społeczność organów ścigania i zapewniał państwom członkowskim większe zdolności szkoleniowe w zakresie zapobiegania przestępstwom przeciwko środowisku i prowadzenia postępowań przygotowawczych w ich sprawie, w oparciu o strategiczne priorytety w zakresie szkoleń określone w toku unijnej oceny potrzeb szkoleniowych (EU-STNA 2022–2025), zgodnie z priorytetami określonymi przez Europejski Zielony Ład i sieć skupiającą agencje wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz w oparciu o wyniki oceny potrzeb szkoleniowych (OTNA) odnoszących się do przestępstw przeciwko środowisku.

Rada zwraca się do sieci JAGUAR, by:

70. Zwiększyła wymianę informacji między Ameryką Łacińską, Karaibami a Unią Europejską poprzez zachęcanie państw trzecich z tych regionów do zacieśnienia współpracy z Europolem oraz zachęcała właściwe organy tych regionów do regularnej i aktywnej współpracy w oparciu o planowane skoordynowane operacje, do zwiększenia liczby i zakresu operacji oraz do dzielenia się doświadczeniami wynikającymi z incydentów i wyciągniętymi wnioskami.
71. Wspierała Radę w realizacji jej konkluzji w sprawie stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami przyjętych 21 listopada 2023 r. w dziedzinie zwalczania przestępstw przeciwko środowisku.